

Ngành kiểm toán trong đại dịch Covid-19: Sử dụng phương pháp kiểm toán từ xa

 TS. Nguyễn Thị Phương Thảo *

Nhận: 13/05/2021

Biên tập: 25/05/2021

Duyệt đăng: 10/06/2021

Đại dịch Covid-19 đang diễn ra, đã có những tác động đáng kể đến hầu hết các lĩnh vực, dẫn tới việc sử dụng các phương pháp kiểm toán truyền thống (phương pháp kiểm toán tại chỗ) không còn phù hợp. Các công ty kiểm toán và các kiểm toán viên cần sử dụng các phương pháp kiểm toán hiện đại hơn, để vượt qua những thách thức trong cuộc khủng hoảng đại dịch Covid-19, điển hình là phương pháp kiểm toán từ xa. Bài viết phân tích sự cần thiết lợi ích của phương pháp kiểm toán từ xa và việc sử dụng phương pháp này, trong đại dịch Covid-19.

Từ khóa: kiểm toán từ xa, phương pháp kiểm toán, Covid-19

Abstract:

The ongoing Covid-19 pandemic has had significant impacts on most sectors, creating the uncertain changes in the business environment of enterprises. The continuous changes in the business environment of enterprises lead to the use of traditional audit methods (on-site audit method) that are no longer suitable. Auditing firms and auditors need to use more modern audit methods to overcome challenges during the Covid-19 pandemic crisis, typically the remote audit method. The article analyzes the necessity and benefits of remote auditing and using it during the Covid-19 pandemic.

Keywords: remote auditing, audit methods, Covid-19.

Đặt vấn đề

Sự lây lan của đại dịch Covid-19 trên diện rộng ở hầu hết các quốc gia trên thế giới, đã gây ra những tác động không nhỏ đến tất cả các lĩnh vực, trong đó quan trọng nhất là lĩnh vực sức khỏe và kinh tế - xã hội. Ngoài ra, đại dịch Covid-19 đã làm gia tăng mức độ không chắc chắn cho các doanh nghiệp, điều này tạo ra nhiều khó khăn và thách thức trong việc quản lý các doanh nghiệp này và việc chuẩn bị báo cáo tài chính khi đánh giá tác động hiện tại và tiềm tàng của Covid-19 đến báo cáo tài chính. Ngành kiểm toán cũng không tránh khỏi ảnh hưởng trong cuộc khủng hoảng này, sự không chắc chắn liên quan đến môi trường kinh doanh do đại dịch gây ra càng lớn, những thách thức mà ngành kiểm toán phải đối mặt để thực hiện trách nhiệm của mình càng lớn.

Một số nghiên cứu (Al-Jabali, 2020 Deloitte, 2020; KPMG, 2020) chỉ ra rằng, các quy trình phòng ngừa (như cách ly xã hội và ứng dụng hệ thống làm việc từ xa) được thực hiện để đối phó với cuộc khủng hoảng lây lan của virus Corona trên thế giới, đã có nhiều tác động và làm gia tăng rủi ro liên quan đến việc sử dụng hệ thống thông tin kế toán điện tử trong các doanh nghiệp, do sự gia tăng số lượng người dùng hệ thống thông tin. Các nghiên cứu cũng chỉ ra, trong một số trường hợp và điều kiện đặc biệt, sự lây lan của virus

Corona cũng làm tăng nguy cơ hệ thống thông tin điện tử bị tấn công do các quy trình kiểm soát nội bộ yếu kém và không hiệu quả, gây ra mối đe dọa đối với bảo mật dữ liệu và làm giảm chất lượng đầu ra của các hệ thống thông tin. Do đó, ngành kiểm toán cần bắt kịp những thay đổi và phát triển liên tục trong môi trường kinh doanh và điều này đòi hỏi, phải tập trung vào việc sử dụng công nghệ hiện đại trong phân tích dữ liệu và kích hoạt các phương pháp kiểm toán hiện đại như kiểm toán từ xa.

Bài viết này tập trung phân tích phương pháp kiểm toán từ xa (bao gồm kiểm toán từ xa một phần và kiểm toán từ xa hoàn toàn) và lợi ích của việc sử dụng phương pháp kiểm toán từ xa, trong đại dịch Covid-19.

Phương pháp kiểm toán từ xa trong đại dịch Covid-19

Trong vòng vài tuần, kể từ khi bắt đầu đại dịch Covid-19, cộng đồng kiểm toán quốc tế đã hành động để cung cấp một biện pháp cho các doanh nghiệp, kiểm toán viên và công ty kiểm toán, đó là sử dụng rộng rãi kiểm toán từ xa. Kiểm toán từ xa, còn được gọi là kiểm toán ảo, là việc sử dụng các phương pháp điện tử như hội nghị truyền hình, email và điện thoại để có được bằng chứng kiểm toán, giống như kiểm toán viên trong quá trình kiểm toán tại chỗ. Mục đích chung là đánh giá các bằng chứng này một cách khách

*Khoa Kế toán Kiểm toán, Học viện Ngân hàng

quan để xác định mức độ đáp ứng các mục tiêu kiểm toán. Kiểm tra từ xa cung cấp bàn đạp cho các công cụ như chia sẻ tệp và màn hình, hội nghị truyền hình (Microsoft Team và Zoom là các nền tảng phổ biến) và phân tích dữ liệu trực tiếp. Trong loại hình kiểm toán này, kiểm toán viên có thể áp dụng các kỹ thuật kiểm toán tiêu chuẩn mà họ sử dụng trong quá trình kiểm toán tại chỗ, nhưng thông qua việc sử dụng công nghệ hiện đại.

Theo ISO & IAF (2020), kiểm toán từ xa đề cập đến việc sử dụng công nghệ thông tin và truyền thông (ICT) để thu thập thông tin, phỏng vấn đơn vị được kiểm toán, khi không thể thực hiện các phương pháp mong muốn hoặc các phương pháp trực tiếp. Kiểm toán từ xa được tiến hành một phần hoặc hoàn toàn. Bất kể cách tiếp cận đã chọn, phụ thuộc vào mục tiêu và yêu cầu kiểm toán, kiểm toán viên sẽ thực hiện tất cả các thủ tục như thực hiện kiểm toán tại chỗ nhưng sử dụng công nghệ để thu thập dữ liệu một cách an toàn khi không thể kiểm toán trực tiếp. Vì vậy, có hai cách tiếp cận chính để tiến hành kiểm toán từ xa (Tysiac, 2020).

Kiểm toán từ xa một phần

Được thực hiện thông qua sự kết hợp của các thủ tục từ xa và tại chỗ, phần từ xa của cuộc kiểm toán phải tuân theo quy trình kiểm toán tiêu chuẩn trong khi sử dụng công cụ để truy cập các bằng chứng cần thiết. Kiểm toán từ xa một phần có hiệu quả nhất trong việc xác minh việc tuân thủ các yêu cầu tiêu chuẩn mà yêu cầu cần kiểm tra tài liệu. Phần tại chỗ của cuộc kiểm toán, nhằm xác minh kết luận của kiểm toán viên và tiến hành xác minh bổ sung các vấn đề không thể phát hiện được, thông qua quy trình kiểm toán từ xa.

Kiểm toán từ xa hoàn toàn

Được tiến hành hoàn toàn từ xa bằng cách sử dụng công nghệ để thu thập thông tin khi cần thiết, để xác nhận tuân thủ các chuẩn mực kiểm

toán. Trong trường hợp kiểm toán tại chỗ không thể thực hiện, sẽ cần phải kiểm toán từ xa đầy đủ. Kiểm toán từ xa đầy đủ nên tuân theo quy trình kiểm toán tiêu chuẩn trong khi sử dụng các cơ chế và công cụ công nghệ để truy cập các bằng chứng cần thiết, bao gồm các cuộc phỏng vấn sử dụng các kỹ thuật lấy mẫu thích hợp.

Cuộc khủng hoảng Covid-19 hiện tại, buộc các kiểm toán viên phải điều chỉnh cách làm việc truyền thống, điều chỉnh các kỹ thuật kiểm toán mới và tối ưu hóa việc sử dụng công nghệ. Với các hạn chế đi lại và nhân viên, kiểm toán viên có nghĩa vụ làm việc tại nhà, kiểm toán từ xa không còn là một lựa chọn nữa, nó đã trở thành một điều cần thiết. Do những tiến bộ nhanh chóng trong công nghệ, việc tiến hành kiểm toán từ xa đang trở nên phổ biến hơn trong các tổ chức. Các doanh nghiệp đã bao gồm các chiến lược công nghệ cao cho phép các nhóm kiểm toán tiếp nhận và chia sẻ dữ liệu, tiến hành phỏng vấn và thực hiện các quan sát từ khắp nơi trên thế giới mà không cần phải đi lại trong vài giờ đến địa điểm kiểm toán. Những cải tiến trong công nghệ, đã cho phép những cách kiểm toán mới từ xa như công nghệ hội nghị truyền hình, cung cấp cho các kiểm toán viên khả năng tổ chức các cuộc phỏng vấn trực tiếp với khách hàng và theo dõi các tín hiệu trực quan sẽ được quan sát. Nhiều nền tảng hội nghị truyền hình cũng cho phép kiểm toán viên chia sẻ tài liệu trên màn hình của họ, để xem đồng thời với những người khác trong hội nghị.

Ngoài ra, công nghệ thông tin và truyền thông (ICT) và phân tích cho phép kiểm toán viên tương tác với đơn vị được kiểm toán và các thành viên trong nhóm kiểm toán, cũng như thu thập và phân tích dữ liệu. Kết quả mong muốn là một cuộc kiểm toán độc lập với vị trí được kiểm toán, nơi các nhiệm vụ kiểm toán có thể được thực hiện bởi bất kỳ

kiểm toán viên nào có kết nối mạng, cho dù họ đang ở tại chỗ hay làm việc từ xa. Kiểm toán viên không cần phải có mặt thực tế để tiến hành toàn bộ cuộc kiểm toán. Nhiều thủ tục kiểm toán hiện có thể được thực hiện bởi các nhóm kiểm toán ảo và công nghệ tạo điều kiện cho việc tái lập những gì kiểm toán viên làm và cách thức họ thực hiện. Ví dụ, hội nghị truyền hình thay thế việc đi lại đến một địa điểm kiểm toán, được phản ánh trong việc giảm chi phí đi lại và vận chuyển. Các kiểm toán viên cũng sử dụng các công cụ tự động để trích xuất và phân tích dữ liệu từ các hệ thống của doanh nghiệp, để kiểm tra các biện pháp kiểm soát và giao dịch nội bộ. Khi chi phí công nghệ, truy cập trực tuyến tiếp tục giảm và áp lực ngân sách tăng lên, ngày càng có nhiều nhóm kiểm toán sử dụng công nghệ kiểm toán từ xa.

Lợi ích của việc sử dụng phương pháp kiểm toán từ xa trong đại dịch

Ngành kiểm toán phải đối mặt với nhiều thách thức trong môi trường kinh doanh toàn cầu hiện tại, trong đó quan trọng nhất là cuộc cách mạng công nghệ và cuộc khủng hoảng lây lan virus Corona. Vì vậy, rõ ràng tầm quan trọng của việc phát triển phương pháp kiểm toán trong cuộc khủng hoảng đại dịch Covid-19, thông qua việc áp dụng các phương pháp kiểm toán hiện đại, chẳng hạn như phương pháp kiểm toán từ xa, dựa trên việc sử dụng công nghệ thông tin và truyền thông để thực hiện các nhiệm vụ kiểm toán một cách hiệu quả, cho phép kiểm toán viên thực hiện tốt vai trò của mình, đáp ứng nhu cầu của các bên liên quan và vượt qua những thách thức mà ngành kiểm toán phải đối mặt, trong thời kỳ dịch bệnh.

Một số lợi ích khi áp dụng phương pháp kiểm toán từ xa trong giai đoạn Covid-19 được chỉ ra như sau (IIA, 2020; KPMG, 2021; Teeter et al. 2010):

- Một lợi ích tiềm năng của kiểm toán từ xa là hiệu quả kiểm toán có thể đạt được thông qua việc giảm độ trễ, chiếm lao động và vốn. Độ trễ xảy ra trong tất cả các quy trình kinh doanh, đặc biệt là quá trình kiểm toán, thông qua việc lập kế hoạch kiểm toán, thực hiện kiểm toán và kết thúc kiểm toán, tất cả đều trải qua những chậm trễ đáng kể trong nội bộ và giữa các quy trình trong quá trình thực hiện thủ tục kiểm toán và các cuộc họp của kiểm toán viên. Các ý kiến kiểm toán và báo cáo kiểm toán phải đối mặt với độ trễ khi kiểm toán viên làm việc với các nhà quản lý để giải quyết các vấn đề. Giảm độ trễ cho bất kỳ quy trình phụ nào trong số này có thể giải phóng các nguồn lực, đặc biệt là lao động kiểm toán viên, được sử dụng ở nơi khác.

- Tiết kiệm thời gian và tiền bạc, bằng cách sử dụng công nghệ: Hầu hết dữ liệu có thể truy cập được từ mọi nơi, chẳng hạn như công thông tin đám mây, vì vậy không cần phải lãng phí nhiều thời gian và chi phí di chuyển để kiểm tra tài liệu. Bằng cách sử dụng kiểm toán từ xa, sẽ giảm đáng kể thời gian và chi phí cho việc đi đến các địa điểm kiểm toán. Ngoài ra, các cuộc phỏng vấn và quan sát có thể được thực hiện thông qua các nền tảng phổ biến như Skype hoặc Zoom, thường xuyên được sử dụng bởi nhiều công ty.

- Tránh đi đến các địa điểm kiểm toán khó khăn: Một số địa điểm có thể khó tiếp cận vì nhiều lý do, có thể họ đang ở trong một khu vực biệt lập hoặc cần có giấy phép nghiêm ngặt để vào - thậm chí thị thực đôi khi được yêu cầu, nếu kiểm toán được tiến hành trên phạm vi quốc tế. Với kiểm toán từ xa, kiểm toán viên có thể tránh được những khó khăn này.

- Mở rộng phạm vi kiểm toán: Kiểm toán từ xa cho phép thực hiện nhiều hơn, mở rộng phạm vi, giảm thiểu giới hạn khối lượng và thời gian thực hiện.

- Nhóm kiểm toán sẽ hiệu quả: Làm việc từ môi trường văn phòng tại nhà của họ, nhóm kiểm toán sẽ cảm thấy thoải mái hơn, vì họ sẽ có thể sử dụng tất cả các công cụ cần thiết, chẳng hạn như Internet tốc độ cao, màn hình, máy in... Bằng cách này, năng suất sẽ được tăng lên đáng kể và nhóm kiểm toán sẽ cần ít giờ hơn để hoàn thành các nhiệm vụ kiểm toán và tiếp tục đúng tiến độ.

- Mở rộng việc sử dụng các chuyên gia: Các chuyên gia có thể kết nối từ xa cho các cuộc phỏng vấn được chọn hoặc các phần của kế hoạch kiểm toán và họ không cần phải có mặt để kiểm toán đầy đủ.

- Cách tiếp cận linh hoạt hơn cải thiện đánh giá tài liệu: Đánh giá từ xa các kế hoạch và tài liệu, theo tốc độ riêng của kiểm toán viên, góp phần đánh giá chất lượng cao hơn và đi sâu hơn vào tài liệu.

- Cải thiện việc sử dụng công nghệ có sẵn tăng cường tài liệu và báo cáo: Sử dụng công nghệ để ghi lại thông tin video và ảnh, góp phần cải thiện sự hiểu biết và sử dụng công nghệ có sẵn của họ. Điều này góp phần cải thiện khả năng báo cáo sự cố, tạo điều kiện cho nhân viên công ty từ xa và tăng cơ hội cho các công cụ đào tạo từ xa trong tương lai.

- Hậu cần liên quan đến kiểm toán không còn cần thiết nữa: Khi tiến hành kiểm toán từ xa, thông thường các tổ chức được miễn hậu cần liên quan đến đặt phòng hội nghị và dọn dẹp sau khi nhóm kiểm toán rời đi, cũng như lo lắng về chỗ ở của nhóm kiểm toán, gián đoạn quy trình làm việc thường xuyên của nhân viên và những bất tiện liên quan khác gặp phải, trong quá trình kiểm toán tại chỗ.

Kết luận

Đại dịch Covid-19 đã dẫn đến sự xuất hiện của nhiều tác động trong tất cả các lĩnh vực, tạo ra nhiều khó khăn và thách thức cho ngành kiểm toán. Vì vậy, các kiểm toán viên nên theo kịp sự phát triển của môi trường

xung quanh để đối mặt với những thay đổi và phát triển liên tục trong môi trường kinh doanh. Điều này đòi hỏi, phải tập trung vào việc sử dụng công nghệ hiện đại trong phân tích dữ liệu và kích hoạt các phương pháp kiểm toán hiện đại như kiểm toán từ xa. Đại dịch Covid-19 đã thúc đẩy việc áp dụng kiểm toán từ xa trong các tổ chức trên toàn thế giới, nhưng những lợi ích mà kiểm toán từ xa mang lại cho thấy phương pháp kiểm toán này sẽ vẫn phổ biến trong tương lai.

Thực hiện kiểm toán từ xa có thể khiến kiểm toán viên suy nghĩ lại về cách thức thực hiện kiểm toán và về cách thành lập, quản lý nhóm kiểm toán. Để nhận ra lợi ích của phương pháp kiểm toán hiện đại này, tất cả các bên quan tâm cần nhận thức được vai trò của họ trong quy trình đầu vào- đầu ra, dự kiến rủi ro và cơ hội, sẽ cung cấp cơ sở để đạt được các mục tiêu kiểm toán. ■

Tài liệu tham khảo

1. Al-Jabali, Walid Samir Abdel-Azim (2020). *The impact of the spread of the Coronavirus COVID-19 pandemic on preparing and reviewing financial statements - a field study. The Scientific Journal of Accounting Studies, Issue 1, 1145-1205.*
2. Deloitte (2020). *Delivering remote internal audits responding to COVID-19. Deloitte.*
3. International Organization for Standardization (ISO) & International Accreditation Forum (IAF) (2020). *ISO 9001 Auditing Practices Group Guidance on: Remote Audits.*
4. KPMG (2020). *COVID-19: The Impact on Internal Audit. March 2020.*
5. The Institute of Internal Auditors (2020). *Remote Auditing for COVID-19 and Beyond: Short-term and Long-term Implications.*
6. Teeter, Ryan A., Michael G. Alles, Miklos A. Vasarhelyi (2010). *The Remote Audit. Journal of Emerging Technologies in Accounting, Vol. 7, 73-88.*
7. Tysiac, Ken (2020). *Remote auditing comes to forefront during pandemic. Journal of Accountancy. Online Issue.*